

Het verhaal van Slechtvalk *Falco peregrinus* Y-F07, een Russisch sprookje met slechte afloop

Marian Crombach

Van de dode Slechtvalk hangend in de Waalbrug bij Nijmegen hoorde ik pas begin maart 2019, onder het genot van een Roodhalsgans in de Bemmelse polder. Een vreemd verhaal dat ik ‘moest’ verifiëren. Ik heb behoorlijk moeten zoeken voordat ik hem vond: hij hing op het allerhoogste punt in de oostelijke boog. Toen ik m'n telescoop erop richtte, zag ik dat de vogel een kleurring droeg. ‘Dat gaat lukken met die aflezing!’, dacht ik optimistisch. Helaas viel dat tegen: het aflezen van de code op de kleurring was bijna onmogelijk door hevige trillingen, veroorzaakt door vrachtverkeer en wind, later ook door werkzaamheden op/aan de brug zelf. Uiteindelijk is het toch gelukt: onomstotelijk Y-F07.

Foto 1. Slechtvalk Y-F07 in de Waalbrug bij Nijmegen hangend, ring en kleurring zichtbaar, 12 maart 2019 (Foto: Marian Crombach). *Peregrine Y-F07 hanging in bridge near Nijmegen, 12 March 2019.*

Dan denk je dat het niet zo moeilijk kan zijn om de herkomst van de vogel te traceren. Maar ook dat viel erg tegen. Eerst mailtjes, appjes, telefoontjes in Nederland naar mensen/instanties die mogelijk iets zouden kunnen weten. Daarna ook in het buitenland. Werkgroep Slechtvalk, cr-birding, internet en eigen netwerk leverden evenmin resultaat op. Na tientallen pogingen gaf ik het uiteindelijk (bijna) op.

Ik heb meteen ook contact gezocht met de aannemer/uitvoerder van de werkzaamheden aan de brug. Hij vond het een bijzonder verhaal maar had niet meteen de neiging om iemand naar boven te sturen: ‘We komen er zeker maar dat kan nog maanden duren...’. Intussen bleef de Slechtvalk er ondanks alle regen en storm hangen. De kijkhoek was te onhandig om de metalen ring te kunnen aflezen, nog los van de problemen die de trillingen van de brug met zich meebrachten. Uiteindelijk ging het eind juni onverwacht snel. Ik had tientallen gekleurde Grote Sterns afgelezen bij Camperduin. Daar zat ook een exemplaar bij dat in Schotland geringd was. Omdat ik wist dat deze ringer zich ook met roofvogels bezighoudt, toch maar weer een foto van de ‘brugbongelvalk’ erbij gedaan als extraatje, you never know... En ja hoor: hij had hem rondgestuurd en dat leverde succes op. Binnen enkele dagen kreeg ik een mailtje met een foto van hetzelfde beest in betere doen.

Foto 2. Het volwassen vrouwtje Slechtvalk in betere doen, vlak voor het gezenderd loslaten bij haar broedplaats op het eiland Kolgojev in de zuidoostelijke Barentszee, 6 juni 2018 (Foto: Olga Kulikova). *Adult female Peregrine Y-F07 about to be released with GPS-sender; at breeding site on the island of Kolguyev, 6 June 2018.*

Het bleek te gaan om een Russisch project! De Slechtvalk was als volwassen vrouwtje op 6 juni 2018 geringd op Kolgojev, een eiland in de Barentszee waar tegenwoordig regelmatig internationale expedities heen gaan en waar ook veel Kolganzen worden geringd die soms in de Ooijpolder overwinteren. Ze is bij haar vangst ‘Volga’ genoemd. Een tweede verrassing: ze bleek ook te zijn gezenderd. Die zender had slechts tot half oktober gewerkt. Op dat moment bevond zij zich bij Denekamp (100 km NO van Nijmegen). De zender was eerst niet of nauwelijks te zien, later wat beter doordat de Slechtvalk inmiddels was gedraaid. Bovendien was toen ook de eerste letter

Foto 3. De zender van de Russische Slechtvalk Y-F07, 21 juli 2019 (Foto: Marian Crombach).
Russian sender of female Peregrine retrieved from bridge at Nijmegen, 21 July 2019.

Foto 4. Poten van het Russisch slechtvalkvrouwtje met ringen, Nijmegen, 21 juli 2019 (Foto: Marian Crombach).
Feet with rings of Russian Peregrine that met her nemesis on a bridge near Nijmegen, 21 July 2019.

Wat betreft de broedplek in de brug: misschien was dit paartje afkomstig van de Stevenstoren die lang in de steigers heeft gestaan. Op de Waalbrug is hun toekomst echter onzeker, want binnenkort gaat deze in de steigers. Hopelijk verhuizen ze dan (terug?) naar de kerktoren, die weer vrij toegankelijk is. Daar staat dankzij Jochem Kühnen inmiddels een broedbak klaar. Natuurlijk hadden de valken de Waalbrug zelf uitgezocht als broedplaats maar het is een levensgevaarlijke plek. De uitvliegende jongen zijn bij voorbaat al bijna ter dood veroordeeld: jonge ‘bruggelingen’ lopen immers een grote kans òf in de Waal òf op het wegdek te belanden.

Volga – althans wat er van over was (één vleugel ontbrak inmiddels) – is in de collectie van ‘De Bastei’ opgenomen, het museum voor cultuur en natuur in Nijmegen. En zo eindigt het verhaal van ‘Volga aan de Waal’, een lange, intensieve speurtocht naar een valk die ruim een half jaar in ‘onze’ Waalbrug hing. Op een van de laatste dagen liepen er nog 40.000 nietsvermoedende vierdaagselopers onderdoor!

Deze geschiedenis geeft maar aan dat interesse, ervaring en kennis lang niet altijd volstaan. Een flinke dosis geluk en toeval zijn bij vogelactiviteiten onontbeerlijk!

Foto 5. De laatste dag dat slechtvalkvrouw Y-F07 in de brug hing, zender en ringen goed zichtbaar, Nijmegen, 20 juli 2019 (Foto: Marian Crombach). *Last day of female Peregrine Y-F07 hanging in the bridge near Nijmegen, sender and rings clearly visible, Nijmegen, 20 July 2019.*

Tot slot nog iets over de trekwegen van Russische Slechtvalken. De wetenswaardigheden van Volga passen goed in het beeld dat andere gezenderde Slechtvlakken uit noordelijk Eurazië tot nu toe hadden laten zien. De meeste verplaatsten zich tijdens de trek in zuid- en zuidwestwaartse richting. Daarbij kwamen de broedvogels van Taimyr, Lenadelta en Kolymadelta (160°O) in Azië, India en het Nabije Oosten terecht, zuidelijk tot in Soedan (Dixon *et al.* 2012, Sokolov *et al.* 2018). Een broedvogel

geringd op het Kola Schiereiland (35°O) werd in 1995 als skelet teruggevonden op Tholen (Zeeland); de zender gaf aan dat deze als volwassen vrouw geringde vogel van 23 september tot en met 24 oktober 1994 op het Zeeuwse eiland had rondgehangen (Ganusevich *et al.* 2004). Het is niet zeker of deze locatie tevens de overwinteringsplek was omdat andere valken van Kola Schiereiland later in de winter langs de Franse kust en in Spanje opdoken. Volga, de brugbongelvalk, was afkomstig van een broedplaats bijna 500 km oostelijk van Kola Schiereiland (50°O). Toch volgde zij een sterk westelijke koers, uitkomend in Nederland als vermoedelijke winterplek (Figuur 1). De gezenderde Slechtvalken van het Yamal Schiereiland (70°O), ruim 1000 km oostelijk van Kola, overwinterden overwegend van Zuid-Europa (met Portugal als meest westelijke locatie, een plek die de vogel bereikte via een overland-vlucht dwars door Rusland en Europa tot en met het Saoedische Schiereiland (Dixon *et al.* 2012).

Dank

Volga, bedankt dat we vier maanden van je leven mochten meemaken via je zender. Verder dank aan iedereen die meehielp: Jolanda Wannet, Jochem Kühnen, Piet van Iersel, Pieter Hoogland, Grote stern G-ENJ, Ewan Weston, Knud Falk, Olga Kulikova, Ivan Pokrovski, Rijkswaterstaat, Peter van Geneijgen, Rob Bijlsma.

Summary

Crombach M. 2020. Female Peregrine *Falco peregrinus* with GPS-sender from Kolguev, Russia, found dead in Nijmegen, The Netherlands. De Takkeling 28: 86-91.

A dead adult female *Peregrine Falcon* was retrieved from the bridge across the Waal at Nijmegen, The Netherlands, on 21 July 2019; the bird was stuck in the upper part of the bridge and had already been reported in March 2019. Cause of death remained unknown, but a resident pair of Peregrines, first-time nesters on the bridge, may have had a territorial conflict with this wintering bird. Apart from metal ring and colouring (Y-F07) the female carried a sender. It had been ringed as an adult female on the island of Kolguev in the Barentsz Sea on 6 June 2018 by Olga Kulikova. The bird had been tracked up to mid-October 2018, the last signal having come from Denekamp in the eastern Netherlands, some 100 km NE of Nijmegen.

Literatuur

- Dixon A., Sokolov A. & Sokolov V. 2012. The subspecies and migration of breeding Peregrines in northern Eurasia. *Falco* 39: 4-9.
- Ganusevich S.A. *et al.* 2004. Autumn migration and wintering areas of Peregrine Falcons *Falco peregrinus* nesting on the Kola Peninsula, northern Russia. *Ibis* 146: 291-297.
- Sokolov V., Sokolov A. & Dixon A. 2018. Migratory movements of Peregrine Falcons *Falco peregrinus*, breeding on the Yamal Peninsula, Russia. *Ornis Hungarica* 26: 222-231.

Adres: m.crombach@chello.nl